

FoU-podden avsnitt 80, sociala robotar – transkribering

Intro: Grundläggande är väl ändå att de används för sällskap och kallas ibland för sällskapsrobotar.

Poddmusik

Lena Stenbrink

Hej och välkommen till FU podden. Det här avsnittet kommer att handla om sociala robotar. Jag som gör podden heter Lena Stenbrink och är kommunikatör på FoU i Sörmland. Med i det här avsnittet är Marcus Persson, David Redmalm och Anna Åkerberg. Varmt välkomna!

Vi börjar som vanligt med att ni får presentera i lite noggrannare själva.

Marcus Persson

Marcus Persson, heter jag. Jag är docent i sociologi vid Linköpings universitet.

David Redmalm

Och jag heter David Redmalm och är docent i sociologi och arbetar vid Mälardalens universitet.

Anna Åkerberg

Och jag heter Anna Åkerberg och jag jobbar som forskningsledare vid FoU i Sörmland. Jag är i grunden folkhälsovetare, men jag har forskat om hälsoteknik.

Lena Stenbrink

Ja som vi sa så ska ju det här avsnittet handla om sociala robotar men kan ni förklara lite? Vad är egentligen en social robot?

David Redmalm

Ja en robot är någonting som rör sig av sig själv, en lyft robot till exempel i hjälper ju till att lyfta en patient, till exempel åt en vårdare, när musklerna inte räcker till eller när man vill spara på ryggen. Men en social robot har ju någon typ av funktion för utbyte att den kan svara tillbaka. Den kan reagera på olika typer av stimuli och det betyder inte att den behöver kunna tänka själv då den behöver inte ha artificiell intelligens eller så, men den ska ha någon sorts förmåga att svara på respons så att man får en känsla av ett utbyte med roboten.

Marcus Persson

Just det, och de robotarna som vi sociala robotarna som vi har arbetat med under några års tid här nu David och jag är ju främst hundar och katter. Det finns andra typer av sociala robotar också i form av sälar och nallebjörnar och andra typer av djurliknande robotar. Men katter och hundar är väl de som är de vanligast i verksamheterna idag.

2.31

Lena Stenbrink

Ja, ni sa att det var katter och hundar som var robotar men också sälar och då undrar man ju, hur kommer man på att göra en säl?

David Redmalm

Ja sälmodellen var den första som skapades, och det var en Japansk robotforskare som heter Takanori Shibata, som skapade den då på nittioalet på ett forskningsinstitut i Japan och hans

tanke var att om man gjorde en säl så var det lättare att få människor att tro att den var levande för att de flesta människor har träffat många hundar och katter och då är det svårare att lura någon att en hundrobot eller kattrobot är verklig. När man gör en säl så – ja väldigt få människor har klappat en sälunge så om man får en liten sälunge i knät så är det svårare att veta om det är verkligt eller inte. Så den första roboten var faktiskt utvecklad exklusivt eller med tanke på att den faktiskt skulle lura användaren att den var levande. Och den är också den mest avancerade roboten och kostar ja åtminstone femsiffrigt. Ja, och den har flera olika typer av sensorer för att reagera på olika typer av stimuli och har också någon sorts AI komponent så att den kan förändra sitt beteende lite beroende på hur användaren använder roboten och så, men den har vi inte sett på något av boendena vi har varit på.

Lena Stenbrink

Spännande, verkligen. Och varför använder man dem, eller så alltså till vad?

Marcus Persson

Till sällskap. Och i vårt projekt har vi tittat på användningen av sociala robotar inom äldreomsorgen eller närmare bestämt i särskilda boende med personer med demenssjukdom och där kan de användas på olika sätt. Men grundläggande är väl ändå att de används för att hålla sällskap. De kallas ibland för sällskapsrobotar.

Men en annan del av användningen består ju också av att de fungerar som en form av interaktionsstimuli alltså någonting man interagerar runt, samtalar runt i eller umgås kring på olika sätt. Så att man kan använda dem på många olika sätt, men just som både någon form av aktivitetsverktyg, men också någon form av lugnande verktyg.

Anna Åkerberg

För visst är det så att man kan använda dem i ganska många olika situationer som du sa avleda eller distrahera? Eller ja, det finns väl ett ganska brett användningsområde tänker jag.

Marcus Persson

Ja, det finns det definitivt. Det finns ju inte en manual som man ska förhålla sig till utan oftast så blir det ju personalen, som vårdbiträde och andra, som får själv uppfinna användningsområdet i relation till just sina brukare eller så som fungerar för sina brukare på plats.

Det kan ju vara att en brukare till exempel tycker jättemycket om den här roboten i vissa situationer, men i andra situationer så blir det distraherade. Till exempel i en matsituation får vi ofta höra att då måste man kanske plocka bort katten för att annars så blir det ingen mat utan då ska man istället fokusera på mata robotkatten. Det är många sådana situationsbundna tricks som personal får lära sig och utveckla själv.

Lena Stenbrink

Nu arbetar ju ni precis just nu med ett projekt som handlar om sociala robotar, då förstås. Kanske ni kan berätta lite mer om just det projektet.

Marcus Persson

Ja. Det började för många år sedan. För de här robotdjuren har ju också en viss historia på Mälardalens universitet, Kristin Gustafsson då bland annat som har varit involverade i flera tal projekt där tidigare sen så har jag och David och även Klara Iversen, som inte är här idag men som också är med i projektet, pratat oss samman eftersom ja alla var intresserade av det här, fast på lite olika ingångar.

Vad ska man säga? Jag är inte teknolog, men jag är intresserad av teknikanvändning. Och vad teknik gör hur det påverkar våra beteenden, vanor och praktiker på olika sätt i arbetslivet.

David Redmalm

Jag har forskat om husdjursägare och deras husdjur. Bland annat har jag skrivit om ridskolor och djurkyrkogårdar och djur i massmedia och jag är intresserad av djurs betydelse i samhället, kan man säga, och därför är de här robotarna så spännande. Så ja, varför är de så populära, varför? Varför är de designade just som är djur och vad får det för konsekvenser för interaktionen då? Och så har vi ju Klara Iversen också som är samtalsanalytiker och forskar om kommunikation på olika sätt och har arbetat med bland annat videoinspelade läkarsamtal för att se hur läkarsamtal byggs upp i interaktion då mellan läkare och patient.

Marcus Persson

När vi har pratat om de här sociala robotarna så har vi hittat ett gemensamt intresse och satt samman ett gemensamt projekt där våra olika kompetenser samspelar på bra sätt. Men sen i alla fall så kom vi till skott och började söka forskningsmedel för det. Och fick det och satte i gång det här projektet precis när pandemin bröt ut och det blev besöksförbud på de här äldreboendena.

Anna Åkerberg

Men, visst är det så att det är tre lärosäten som är med i projektet för du Marcus, som är projektledare, kommer ju från Linköpings universitet och David från Mälardalens universitet och Klara från Uppsala universitet.

David Redmalm

Precis så Klara är då lektor och socialt arbete vid centrum för socialt arbete i Uppsala då.

Marcus Persson

Så att vi har 3 universitet och vi har då jobbat i det här projektet i 3 års tid och vi är alla tre intresserade av hur man faktiskt använder sig av roboten ute i det verkliga livet. Så att vi har åkt runt på olika särskilda boenden runt om i olika delar av landet och varit på plats under ett par dagars tid på respektive boende och observerat den dagliga verksamheten, inte bara robotanvändning, men naturligtvis så var det fokus på det användningen av sociala robotarna. Hur personalen använder det i relation till brukarna, men sen har vi också intervjuat på plats då, många ur personalen, deras chefer och en del andra personer också, alltså experter som har lite olika roller i kommun och Region och så där för att få lite olika perspektiv på just användningen och nyttan med sociala robotar.

David Redmalm

Det finns en hel del kvantitativa studier också, som mäter effekten av robotarna och det finns studier som visar att till exempel robotarna kan sänka blodtryck och de kan minska stress till exempel. Men alla studier visar inte på ett ensidigt positivt resultat och robotarna passar inte heller alla personer så att man gör sådana kvantitativa studier kan man få en indikation på? Ja, men här är det något som funkar i alla fall för vissa personer, men man ser inte riktigt vad som händer om man inte är på plats och ser hur robotarna faktiskt används, så det är ju det är ju en skillnad här mellan det kvantitativa och det kvalitativa att se. Över lag finns det en effekt, men i vilka situationer blir robotarna användbara och när är de inte bra alls? När kan det skapa problem?

Anna Åkerberg

Det som är så spännande med ert projekt är ju fokuset att ni fokuserar på personalen, annars

är det ju ofta så när man tittar på teknik och studier och sånt att det är patienterna eller klienterna som man ofta tittar på, men att det är personalfokus här.

Marcus Persson

Just det. Ja, det var ju en viktig utgångspunkt för oss. Men mycket av tidigare forskning tittar på det här relationen mellan teknik och teknikpåverkan på brukaren, att man på något sätt tänker att tekniken i alla avseende påverkar en viss person alltid på ett visst sätt.

Teknik funkar inte riktigt så, det beror inte bara på individen utan vilken situation och i vilka relationer ingår man eller använder man tekniken på olika sätt?

Det om man ser att det har man sett i många andra områden också. Själv har jag forskat tidigare om teknikanvändning, digital teknikanvändning, i skolan, till exempel där man tittar på ... Det är inte bara att man sätter en iPad eller en dator i knät på en elev och så förbättras lärandet helt magiskt utan det bygger ju på att det finns en lärare också som visar eleven hur man ska använda en dator eller den där iPaden alltså som använder tekniken som en pedagogisk resurs.

Och om man tänker då på äldreomsorgen så att det finns ju också här personal på plats som måste använda de här robotarna som pedagogiska resurser i någon mening för att få önskad effekt. Så att det var ju vår gemensamma utgångspunkt och det var just den forskningen som i mycket stor del saknas. Varför inte den forskningen lyfts fram om vårdpersonals betydelse, alltså för användningen av olika av olika tekniska verktyg.

Lena Stenbrink

Så målgruppen är egentligen inte de äldre som använder dem, utan det är personalen. Om man skulle kort och konkret säga vad är syftet. Kan man säga det är jättekort?

David Redmalm

Ja syftet är ju att undersöka hur robotarna används i arbetet. På sätt och vis handlar ju om hur robotarna påverkar arbetsmiljön, men det är ju inte riktigt en studie på det sättet att vi undersöker före och efter kvantitativt, utan vi är där på plats på ställen som redan har robotar för att se hur de arbetar med robotarna och syftet är att förstå bättre hur undersköterskor och boendeassistenter arbetar använder robotarna i sitt arbete och hur det påverkar också deras arbete både till vardags men också deras professionella roll. Hur ser de själva på sitt arbete efter den här introduktionen av digital teknik. Påverkar det deras professionella identitet på något sätt också?

Marcus Persson

Jag tror inledningsvis i projektet så hade vi större ambitioner att vi ska se hur man använder robotarna, vilka betydelser har användningen för olika arbetssätt och kanske hur arbetssätten måste förändras till viss del, när man börjar med ett nytt verktyg.

Vilken betydelse för arbetsmiljön robotarna möjligtvis har. Den senare frågan har vi väl egentligen lämnat, eller rättare sagt vi har väl kommit att fokusera på specifikt kompetenser egentligen, som en del inom ett bredare begrepp *arbetsmiljö*. Men vad krävs det egentligen av personalen, när man använder det här, vilka kompetenskrav ställs på dem?

Vi försöker verkligen belysa och förstå vårdpersonalens kunskap och kompetens det är någonting som kanske ofta, i de här tekniska sammanhangen åtminstone, inte talas om.

Den här tysta kunskapen, den här kroppsliga kunskapen, det är det som man liksom gör från morgon till kväll eller nattetid också för den del man tar hand om en annan människa med allt vad det innebär med personlig hygien och går på toaletten och mata och trösta vi ångestfall och rädslor.

Men också har roligt tillsammans med roliga saker och utflykter om det är möjligt eller samtala kring. Allt det här som vi liksom på något sätt tar för givet ofta, men som vi kräver ju faktiskt en stor kompetens. Och vad händer då när man introducerar ny teknik till personalen? Hur påverkar det deras sätt att arbeta och vilka kompetenser måste de kanske delvis förvärva nytt som kanske kräver att de måste tänka till på ett nytt sätt.

Situationen i sig är inte ny, men verktyget är nytt och därför måste man också på att anpassa sitt arbetssätt.

Anna Åkerberg

Men är det någonting som personalen lär sig under tiden eller får de någon slags utbildning innan de introducerar de här sociala robotarna på sin arbetsplats som nytt liksom arbetsverktyg?

Marcus Persson

Vi har väl sett väldigt lite av utbildning. Både David och jag har varit ute i verksamheterna på olika verksamheter och jag har ju inte kan ju inte säga att jag har sett någon form av internutbildning eller guidning eller ganska lite support också? Alltså då tänker jag från chefer och ja ledning.

David Redmalm

Ja, det kan ju finnas teknksamordnare och de spelar en viktig roll då som åker mellan boenden och uppdaterad teknik och visar upp teknik och hands on visar hur man använder prylar och så, men det ser olika ut i olika områden förstås om de har ett system med teknksamordnare.

Anna Åkerberg

Menar du rent tekniskt hur man sätter på den och använder den och hur man gör rent den. Och jag tänker, det är inte hur man använder den i olika situationer.

David Redmalm

Det kan det vara det när det är teknisk samordnare som har idéer då? Ja, men så här kan man använda den och så här kan ni göra och så och teknksamordnare är ju ofta också själva undersköterskor och eller boendeassistenter sedan tidigare eller jobbar deltid med det och det tror jag också är viktigt att man kommer dit som en jämlik och visar upp att ja teknik kan det kan vara stora ord och stora idéer ibland. Men det här är liksom rent praktiskt? Hur använder vi de här sakerna för att det ska bli bättre vård, liksom bättre omsorg?

Lena Stenbrink

Hur har de använt dem? Har ni koll på det? Hur de faktiskt har använt robotarna i verksamheterna?

Marcus Persson

Jo, det är ju fördelen med var den metoden som vi använt att vi är på plats under flera dagar och då kan det ju vara så här att man när man kommer dit första dagen så blir det lite konstigt så där om man spelar kanske in och så där. Men sen efter ett tag, så blev man ju liksom en i gänget på något sätt man kommer in i det och man sitter och fikar och snackar och sen blir det inte så konstigt. Då ser man ju också hur de hur de använder robotarna. På ett bra sätt.

Anna Åkerberg

På forskarspråk heter det ju att man gör observationer och ni filmar ju alla de här observationerna. Och sen sitter ni och analyserar.

Marcus Persson

Just det så att David och jag har ju varit på plats och observerat alltså följt med tittat antecknat, intervjuat, spelat in sen har Klara dessutom videofilmade vissa fasta situationer. För det är ju så här att när man pratar med någon då får man ju mycket information eller en viss typ av information. Och sen när man ser vad den här personen faktiskt gör då kanske man ser ytterligare saker, för det är inte alltid man faktiskt gör det man säger att man gör.

Ibland är man medveten om det. Ibland är man inte medveten om det, men man kanske gör saker och ting. Ja, som man inte alls tänker på alltid. Då ser man ju ytterligare någonting så att säga och sedan när man videofilmade, då ser man ju ännu mer vad som händer. Det som man faktiskt kanske är på plats inte heller riktigt hinner uppfatta alla gånger för det är väldigt mycket som händer mellan det mellanmännsliga, de små gesterna, de små ansiktsuttrycken, de små inspelen, verbala, inspel och så där det. Det är mycket som ska hinnas med så att alla de här stegen på något sätt i vår metod och analys syftar liksom till att fånga det här, som sker mellan människor och alltså mellan människor och robotar också.

Lena Stenbrink ca 18 40

Och jag vill återigen konkretisera lite mer. Vad gör vårdpersonalen med robotarna?

David Redmalm

För det första används robotarna avledande i situationer där stress kan uppstå eller ångest eller oro på olika sätt, så kan robotarna avleda uppmärksamheten och man fokuserar då på roboten i stället för det som händer runt omkring, eller det som skapar oro.

Sen kan robotarna fungera lite som en avancerad stressboll kan man säga, att man sätter den i knät på någon som är lite rastlös eller vill ha något att pilla med och då? Ja, har man en katt plötsligt som spinner i knät som fungerar lugnande. Och sen så fungerar robotarna också som en sorts interaktionsverktyg och det har vi sett många exempel på där vi också spelat in interaktioner där det händer då. Och då kan det vara att man använder roboten för att sätta i gång någonting hos patienten eller mellan den boende och vårdgivaren.

Och då kan det vara att man börjar prata lite. *Ja, men titta det här.* Här har vi en och så börjar man prata lite om den och greja med den och sen kan man också leda samtalet vidare och fråga om ja, men har du haft katt tidigare och eller hade du när du var liten och hur bodde du då och så där. När människor, har djur så fungerar lite som en som en nod i ens liv för att djuret har liksom en koppling till ens barn eller ens föräldrar eller ens vänner och djuret hör ihop med hemmet på olika sätt så djuret är ett väldigt liksom effektivt sätt att börja prata om bredare teman.

Så att så fungerar den också som en sorts konversationsstartare eller som en pryl man använder då i interaktion för att berika interaktionen. Vi har också sett exempel på att den här roboten kan aktivera personer som annars är passiva. Att man får i gång fantasin eller man får i gång minnesarbete till exempel tack vare robotarna när de fungerar som bäst då.

Så där kan man väl säga överlag är de olika varianter av användning. Vad säger du Marcus finns det fler?

Marcus Persson

Man kan väl säga att det rör sig på ett spektra mellan det här att an tingen användas som ett pacificeringsverktyg och ett aktiveringsverktyg. Men sen kan man ju liksom göra det där på så väldigt många olika sätt beroende på vårdpersonalens kompetens och kännedom om brukaren men också brukarens situation alltså. Det kan ju också vara personer så upprörd då eller vad det nu än kan vara och just i den situationen funkar det inte. Då kanske det gått för långt. Man måste kanske introducera den tidigare. Så att det är ett väldigt intrikat samspel och situationsbundet.

David Redmalm

Och där kan det ju vara väldigt olika också i vilken mån robotarna är intressanta för människor. För en del personer tycker att det här är en leksak. Varför ska jag hålla på med den här? Det här är en vuxen människa. Jag vill inte leka med gosdjur. För andra människor så blir roboten ett verkligt djur och upplevs som verkligt.

Jag hade ett exempel med en person som var utåtagerande. Personalen hade väldigt mycket jobb med den här personen, särskilt i inom hygiensituationer där det blir mycket oro och mycket stress och det kunde flyga saker genom luften och utdelas slag och sparkar.

Men där beskrev då personalen att den här robothunden då hade blivit som en livlina för den här personen. Att personen kastade aldrig hunden och slog aldrig mot hunden så att om hunden satt i knät då kunde man tvätta, eller ge fotvård eller vad det nu handlar det om. Så på det sättet så i de mest lyckade fallen så blir ju verkligen roboten ett viktigt verktyg och vi har också pratat med flera personer som säger att de har kunnat ge mindre medicin tack vare robotarna, i alla fall till de personer då som tar till sig roboten för då kan man ge det ja, när de blir stressade eller börjar vilja åka hem på eftermiddagen efter tre-kaffet liksom.

Då kan man sätta den här roboten i knät på personen då i stället för att ge lugnande och där då har vi ett väldigt konkret användningsområde och en väldigt konkret nytta.

Marcus Persson

Det har vi också exempel på hur vissa personer vill ha dem, till exempel med sig nattetid i sängen Det är ju viss värme också genererar den ju faktiskt med batteriet och ja, men värme trygghet, något gosigt. Då får man ju liksom stänga av ljudet och så att den håller du på med mobila natten. Det är bara en knapp-tryckning.

Marcus Persson

Vissa andra vill inte ha det vill ha det, så att det ställs höga krav på personalen att veta när jag kan använda, i vilken situation går det att använda roboten för just den här personen. Det blir individbaserat och situationsbundet.

Så det är inte så enkelt att bara introducera en teknik och hoppas att den kommer generera en viss effekt.

Anna Åkerberg

Men det måste ju vara ett helt underbart redskap när man hittar rätt person och används på rätt sätt. Jag tänker på nyttan då för alla ur alla perspektiv.

David Redmalm

Ja men absolut och där är det ju ja, men som sagt, en del personer vill ju verkligen inte ha roboten eller och det kan också vara personer som inte tycker om katter och hundar och

därför inte tycker om roboten. Den kanske upplevs som verkligen då, men då ogillar den just för att de inte gillar djuret liksom.

Sedan finns det också personer som har mer ambivalent förhållningssätt. Jag satt med en person som, ibland då en del av boendena, så testade vi att ge roboten till personer som bodde på de här boendena då och pratade med dem om ... Ja, men vad tycker du om den här roboten och för att höra mer om hur roboten upplevdes.

Och då vet jag att jag satt med en person och drack kaffe och den här personen tyckte att ja, men det är väl inget särskilt med den här roboten. Det är liksom ett gosedjur med batterier och då förklarade den här personen för mig hur roboten fungerade och sa, ja, men om du klappar den på ryggen då kommer den lägga sig ner och så gjorde jag det och roboten la sig ned, och nu kan du klia den på magen och då sträckte den ut sig på rygg och sa mjau. Då böjde sig personen fram och så här "ja visst är det skönt och va härligt." Så att det på det sättet kan det ju funka som en sorts vuxenleksak och det vet jag själv att jag ibland ja, när jag satt med den här roboten i knät och pratade med personer som bodde på olika boenden. När man sitter och klappar, man glömmar ju bort att det är en robot. Man sitter och pratar om den som en katt.

Det var på en konferens som handlar om hälsa och välfärdsteknik och då fick jag faktiskt prova att ha en pulsmätare på handleden medan jag klappade roboten och det sänkte min puls. I varje fall.

Anna Åkerberg

Men det har inte gjorts några sådana studier du på ...

David Redmalm

Ja, det finns kvantitativa studier som mäter till exempel stressnivåer och blodtryck och så att det finns liksom indikationer på att det hjälper. Det svåra är då att det inte hjälper alla.

Anna Åkerberg

Ja.

Marcus Persson

Om personen tar till sig roboten och det fungerar då kan det ju finnas den typen av mätbara nyttoeffekter. Absolut.

David Redmalm

En sak som vi också har kollat på som också kräver att personalen använder sin fingertoppskänsla som vårdgivare. Det är ju det här också med att ja, men hur långt kan man gå när man låtsas att den här katten och hundarna är katter och hundar? Eller ska man ens göra det överhuvudtaget?

Där har vi bland annat skrivit en artikel i Äldre i centrum som man kan läsa online och vi håller på också med ytterligare artiklar om det här, för det är ju också ett spännande område där vårdgivarnas fingertoppskänsla verkligen behövs. För som sagt så, en del kan ju bli liksom stötta när man börjar ta fram leksaker så att säga. Och för andra kan det ju bli oerhört verkligt. Och hur långt kan man gå i den fantasin?

Marcus Persson

Om roboten blir viktig för en person på ett boende så i vissa fall så har ju liksom personalen verkligen spelat med och kanske köpt en matskål och vattenskål. Jag pratade med en

undersköterska som köpte ett koppel så att en person kunde gå ut med sin katt och rullator och ha koppel på så att det känns som att gå ut och gå på promenad och så överlag när vi pratar personal säger de att det handlar om att validera personernas upplevelser. Upplever de att det är en riktig hund eller katt, ja då säger man ja, men vad fint att du har en katt och en eller en hund här liksom. Däremot kan det ju slå fel om man aktivt försöker lura någon att det här är en hund eller katt.

Jag pratade med en teknksamordnare som också var undersköterska och hon hade då suttit en situation där hon inte hade varit helt tydlig från början att det här är en robot. Så att då satt den boende med roboten i knät och då efter en stund tyckte att det är något konstigt med öronen, det är något fel på den här. Och då efter en stund upptäckte då den boende att det här är ju på låtsas. Det här är ju inte något riktigt. Vad är, vad är det för poäng med det här? Försöker du lura mig? Och det kan ju också bli att man bara känner liksom.

Anna Åkerberg

Ja, jag tänker att det kan var en etisk problematik där, men samtidigt om det hjälper så är det ju jättebra ur ett vårdperspektiv.

Marcus Persson

Ja, Det är en svår balansgång.

Så ofta får vi också höra om att man ska ju alltid informera eller det är ju liksom en grundinställningen på något sätt. Det är klart att man ska informera brukaren om det här verktyget, att det inte är en riktig levande katt och så men vi pratar ju också om personer med demenssjukdom så att även om man följer de Etiska riktlinjerna och informerar så har man kanske glömt det dagen efter. Så att det är jättesvårt.

Men man kanske kan låta brukaren själv få bestämma på något sätt.

Vi har sett ganska många exempel på att brukare kanske efterfråga eller undrar. *Vad är det här för någonting?* Men då kan ju personalen vara lite dröjande med svaret och låta brukaren själv bestämma.

Och sen så kan personalen få följa med i den i den upplevelsen.

David Redmalm

Enligt statens medicinsk Etiska råd så, deras riktlinjer som rör sociala robotar inom vården. De säger att man inte ska leda en brukare till att tro att roboten har kapaciteter som den de facto inte har då så att så att aktivt då, liksom ljuga om att det här är en robot som är en katt som älskar dig eller som vill liksom gosa med dig. Det blir ju automatiskt och en lögn eftersom roboten inte vill någonting så att det får man ju tänka till då. Sen vet vi också från tidigare forskning att vita lögn i demensvården är utbrett och även, i Sverige så avråder man ifrån lögn, enligt riktlinjerna. Men i praktiken så händer det regelbundet, när det inte finns någon annan utväg, så ljuger man för att trösta eller lugna eller avleda.

Marcus Persson

Ja, det kan ju vara med omtanke av brukaren. Jag menar till exempel, det är vanligare att man undrar kanske var sin döda make eller maka är fast den personen kanske har varit avliden i 10 års tid.

Marcus Persson

Det är ganska tungt att ge ett sorgligt besked varje dag både för personalen och för brukaren att få ett sorgebesked varje dag. Visst man kan avleda till en viss gräns, men man kanske också ibland måste ta till och vit lögn för omtanke för att jag vill inte sätta igång en sorgeprocess här idag igen.

David Redmalm

En undersköterska som jag intervjuade uttryckte sig väldigt drastiskt när jag frågade just om det här med hur undersköterskan såg på det här med robotar och lögner och då sa den här undersköterskan att vi ljuger så mycket hela tiden så att ljuga lite om en robot spelar inte så stor roll. Och när jag pratar med henne så handlar det ju mer om det hon menar med lögner var just sådana här situationer där man där man då böjer på sanningen för att för att trösta eller lugna.

Alltså demensvården är ju en intressant svar, men det är också en sfär där moraliska dilemman väldigt ofta uppstår och där personalen hela tiden måste arbeta med att förhålla sig till de här dilemmana. Och då kan man ju tänka att den här roboten skapar relativt små problem med tanke på vilka stora problem det kan handla om ibland.

Lena Stenbrink

Det här projektet då som ni håller på med har det något slutdatum?

Marcus Persson

Det ska avslutas här nu under året. Det är ju så här är i den vetenskapliga världen att det tar sån himla lång tid att få ut resultaten.

Vi har precis just nu faktiskt i dagarna fått godkänt för en artikel som kommer publiceras under året som handlar om det vi har pratat om vårdpersonalens olika typer av kompetenser att hantera eller att använda robotdjur, robotkatter och robot hundar och vad det ställer för krav på deras kompetens. Och då pratar vi bland annat om kroppsliga kompetenser, alltså hur man de facto gör rent fysiskt.

Vi pratar om Etiska kompetenser och vi pratar om sociala kompetenser. De tre typer av kompetenser som krävs för att man ska kunna hantera de här eller använda de här sociala robotarna på ett framgångsrikt sätt. Så att de faktiskt kan ge nytta för brukaren.

Lena Stenbrink

Sen tänkte jag också få med här ni sa ju att det är tre lärosäten som är med i projektet? Men jag vet ju också att FoU i Sörmland är med på ett litet hörn. Så Anna, kan du berätta vad har din roll varit i det här?

Anna Åkerberg

Ja, jag har varit en utav flera som har suttit med i referensgruppen till det här projektet. Och det har varit jättespännande och jätteintressant.

En referensgrupp det är ju en grupp med personer som inte är aktiva i projektet, utan de utses ju ofta ifrån projektet eller av er projektledning och ofta så är den här referensgruppen sammansatt utifrån olika kompetenser eller olika perspektiv då som man efterfrågar och man tänker att de ska tillföra någonting då till det här projektet

Marcus Persson

Jag tycker det varit jättevärdefullt att jobba med dig Anna och med de andra experterna från

olika verksamheter med ett gemensamt intresse i den här typen av frågor om äldreomsorg och välfärdsteknologi. Vi har ju haft andra aktörer, andra personer från andra verksamheter också med.

Arbetets museum, Vårdförbundet med flera i den här gruppen och vi har ju träffats med jämna mellanrum och det har varit jättevärdefullt att få diskutera frågor inledningsvis. Och också fördjupa vissa frågor som man vill gå vidare med och kunskapsutbyte bara mellan olika verksamheter som kanske annars kanske inte alltid träffas där.

Anna Åkerberg

Och jag kan bara hålla med att det har varit jätteintressant att följa projektet och som du säger i vissa fall har ni velat haft lite input och just det här att vi sprider information och nya kontakter också med de här andra parterna i referensgruppen har varit jättegivande.

I början av projektet när ni tror igång så presenterade jag lite kort om ert projekt för demensområdet och det ledde ju till att ni fick kontakt med en demenssamordnare i Sörmland sen. Och sen ledde det till att ni kunde rekrytera ett särskilt boende där ni kunde göra observationer i en av Sörmlands kommuner, så det är ju jätteroligt att Sörmland har varit med här i era studier.

Marcus Persson

Och Sörmland är ju en högst aktiv aktör och det är ju inte bara i vårt projekt utan de är ju framåt. Det får man väl säga i många avseenden när det kommer till frågor om välfärdsteknologi.

Lena Stenbrink

Är det någonting annat som ni tycker att vi har missat som ni skulle vilja få med?

Marcus Persson

Jag skulle gärna vilja nämna fortsättningen på det här projektet eller på ett nytt projekt egentligen. För även om det här projektet rent formellt har ett slutdatum så har det väckt så mycket nya tankar och erfarenheter och idéer under de här tre åren som har gjort att vi har velat fortsätta på det här spåret med teknik. Inte bara sociala robotar utan teknik i bredare bemärkelse. All typ av välfärdsteknologi och användningar av den på äldreboende utifrån ett emotionsperspektiv, alltså känslor, personalens känslorarbete.

Anna Åkerberg

Vad spännande!

Marcus Persson

Ja vi upptäckte alltså på plats på boendena har vi mött en del känslouttryck är naturligtvis från de boende, men även från personalen i olika situationer, alltså mycket glädje, kanske i vissa fall stolthet i att använda teknik och känna sig liksom lite extra uppmärksammad och sedd och erkänd, men också motsatsen att personalen kunde kanske uttrycka ibland viss skepsis, irritation, frustration att det här är det här är ingenting för mig, alltså. Ska gamla bli vårdade av robotar nu var ska det här sluta? *Är jag är utbytbar?* och den här typen av känslomässiga uttryck och hur man hanterar det. Hur man vänt ventilerar det för sina kolleger inför oss på plats.

Vi kan vi nämna en situation som var jättespännande. Det var då den här tanken började växa fram. Vi satt runt ett bord med flera vårdpersonalen och pratade. Vi hade gruppsamtal kring det här med teknikanvändning och det var en av personalen som var liksom lite bakom de

andra som stod i köket och jag förstod att hon lyssnade, men sa ingenting. Och allt eftersom vi pratade såg jag hur hon blev mer och mer upprörd. Och till slut så exploderade hon och gick fram till bordet och ventilerade sin mening om vad hon tyckte om teknik och robotar i äldreomsorgen och hon var väldigt skeptisk. Hon tyckte att det var ovärdigt med det här mellanmännsliga tekniken, som kommer in mellan människors att, Ja, arbeta med andra människor att ta hand om någon annan hur det skapar empati och omhändertagande och allt det här och det blev en jättespännande situation, jättemycket känslor i luften och mycket diskussion och plötsligt så kommer en av de boende in och frågade *vad gör ni?* Och på en sekund så här så tystnade alla. För liksom det får man inte. Man får ju inte inför brukaren, den boende, visa att man själv bråkar sinsemellan. Man ska ju vara den trygga punkten. Det där kan vi skapa i sin tur ny oro och ångest hos brukarna. Så att då började vi tänka, Vad spännande, men hur mycket känslor tekniken kan väcka och hur hanterar man det inför de boende?

Så där någonstans föddes tankarna på att titta på det här med personal och känslor och hur de uttrycker och hantera känslor för både inför brukare och i personalrum och där brukare inte är med.

Anna Åkerberg

Men vad spännande, men ni håller på att göra en ny ansökan då för att söka medel.

Marcus Persson

Vi har redan fått beviljat medel från AFA-försäkring, som också finansierade det här projektet. Så att vi ska fortsätta på det här spåret men lite bredare, alltså välfärdsteknik och personal, men med fokus på just känslor.

Vi har precis börjat men vi kommer att starta upp det här under våren så att det vi ska fortsätta på det här sporten. Litet bredare perspektiv på teknik välfärdsteknik, men samtidigt snävare då med fokus på just specifikt känslor till teknik och känslor.

Lena Stenbrink

Då så då får jag säga tack så jättemycket för att ni ville vara med i den här podden.

Marcus Persson

Tack jättemycket för att vi fick vara med.

David Redmalm

Ja tack själva.

Lena Stenbrink

Och till dig som har lyssnat vill jag säga, tack så mycket för att du har lyssnat och önska dig en toppenfin dag. Hej hej!

